

LD-vegleiðing	Dagur: 23. september 2016	Ár 2016 nr. 1
Til stovnar hjá landinum	FMR – j.nr. 11/00237	
Heiti: Vegleiðing um barsil		

Fíggjarmálaráðið vil við hesi vegleiðing greiða frá viðurskiftum, ið gera seg galdandi, tá ið starvsfólk, ið eru sett eftir sáttmála hjá Fíggjarmálaráðnum, gerast við barn ella ættleiða.

Hesi viðurskifti eru skipað bæði í sáttmálum og í lögtingslóg nr. 48 frá 3. apríl 2001 um barsilsskipan.

Her skal verða gjørt vart við, at tað er Samferðslumálaráðið, sum varðar av barsilslógini, og ivasurningar um lógina skulu tí verða sendir Barsilsskipanini, barsil@taks.fo. Spurningar um sáttmálaásetingar verða at senda Fíggjarmálaráðnum.

Vegleiðingin er skipað í 3 partar.

1. partur greiðir innleiðandi frá grundleggjandi rættindum hjá starvsfólki í sambandi við barnsburð og ættleiðing.
2. partur greiðir nærri frá sáttmálaviðurskiftum í sambandi við barnsburð og ættleiðing.
3. partur greiðir í stuttum frá viðurskiftum í barsilslógini, ið arbeiðsgevarin skal hava í huga.

Vónandi fer henda vegleiðing at lætta um, tá ið mál um barsilsfarloyvi verða viðgjørd.

Vegleiðingin vendir sær fyrst og fremst til almennar arbeiðsgevarar og starvsfólk, fevnd av almennum sáttmálum.

Fíggjarmálaráðið, Lønardeildin, 23. september 2016

Snorri Fjallsbak

Innihald

1. Rættur til barsilsfarloyvi, barsilspening og løn.....	3
1.1 Rættur til barsilsfarloyvi og barsilspening	3
1.2 Rættur til løn í barsilsfarloyvi	3
1.3 Vernd av rættinum til barsilsfarloyvi	3
2. Rættindi sambært sáttmála.....	4
2.1 Fráboðan.....	4

2.2 Barnakonukanning.....	4
2.3 Vanligt barsilsfarloyvi.....	4
2.4 Óarbeiðsfæri.....	5
2.5 Serligt sjúkrafarloyvi.....	5
2.6 Pápaifarloyvi.....	5
2.7 Ættleiðing.....	7
2.8 Læknaváttan.....	7
2.9 Sjúka og óarbeiðsfæri fyri barnsburð.....	7
2.10 Sjúka eftir barnsburð.....	8
2.11 Sjúka eftir barsilsfarloyvi.....	8
2.12 120-daga reglan.....	8
2.13 Viðgerð fyri gitnaðarfæri.....	8
2.14 Barn á sjúkrahúsi.....	8
2.15 Misføðing ella barnið doyr.....	8
2.16 Løn.....	9
2.17 Skiftandi vaktir.....	10
2.18 Avspákan.....	10
2.19 Frítíð.....	10
2.19.1 Summarfrítíð hjá lærarum.....	11
2.20 Eftirlønargjald.....	11
2.21 Starvsaldur.....	11
2.22 Aftur í arbeiði.....	11
2.23 Uppsøgn.....	12
3. Rættindi sambært barsilslógini.....	12
3.1 Fráboðan.....	12
3.2 Vanlig rættindi framman undan barnsburði.....	12
3.3 Serlig rættindi framman undan barnsburði.....	13
3.4 Vanlig rættindi eftir barnsburð.....	13
3.5 Serlig rættindi eftir barnsburð.....	13
3.6 Ættleiðing.....	14
3.7 Treytir fyri at fáa barsilspening.....	14
3.8 Umsókn um barsilspening: Arbeiðsgevari.....	15

3.9 Umsóknarfreist, umsókn og skjalprógv.....	15
3.10 Støddin á barsilspeninginum	15
3.11 Á arbeiðsmarknaðinum styttri enn 12 mánaðir	15
3.12 Frítíðarløn.....	16
3.13 Lutvís úr arbeiði	16
3.14 Tekur upp nýtt arbeiði	16
3.15 Fleiri arbeiðsgevarar.....	17
3.16 Flyting til Føroya og úr Føroyum.....	17
3.17 Fráboðanarskylda	17

1. Rættur til barsilsfarloyvi, barsilspening og løn

1.1 Rættur til barsilsfarloyvi og barsilspening

Øll starvsfólk hava sambært barsilslógini rætt til barsilsfarloyvi. Tað merkir, at tey í sambandi við viðgongu og barnsburð hava rætt til at vera burtur úr arbeiði, og at fráveran er fult lóglig.

Starvsfólk hava rætt til barsilspening, meðan tey eru í barsilsfarloyvi, treytað av, at minsta kravið í barsilslógini fyri tí er lokið. Barsilspeningur er peningur, sum Barsilsskipanin rindar annaðhvørt starvsfólkinum, sum er í barsilsfarloyvi, ella arbeiðsgevara, sum rindar løn. Sí 1.2.

1.2 Rættur til løn í barsilsfarloyvi

Starvsfólk, sum eru sett eftir sáttmála, kunnu eftir ásetingum í sáttmálanum hava rætt til fulla løn í parti av barsilsfarloyvistíðarskeiðnum. Slíkar ásetingar eru í øllum sáttmálum hjá Fíggjarmálaráðnum.

Starvsfólk, sum hava rætt til løn í ávísam tíðarskeiði, hava ikki samstundis rætt til barsilspening tað tíðarskeiðið, ið løn verður goldin.

Arbeiðsgevari, ið rindar løn til starvsfólk í barsilsfarloyvi, hevur rætt at søkja endurgjald fyri løn í barsilsfarloyvi.

Arbeiðsgevarin fær júst sama rætt til endurgjald, sum avvarðandi starvsfólk hevði havt, var starvsfólkið ikki fevnt av rættinum til løn sambært sáttmála og sjálvst hevði søkt um barsilspening. Sí eisini 3.8.

1.3 Vernd av rættinum til barsilsfarloyvi

Rætturin til barsilsfarloyvi skal sum minsta krav svara til ásetingarnar í §§ 1-2 í barsilslógini.

Tað merkir, at ikki er loyvt at gera ásetingar í sáttmála ella í avtalu, ið geva verri rættindi til barsilsfarloyvi enn tey, ið givin eru í barsilslógini. Eru kortini slíkar ásetingar, hava tær ikki gildi. Tað er tó einki, ið forðar fyri, at rættindi í sáttmála ella avtalu geva starvsfólkinum betri rættindi enn tey, ið eru í barsilslógini.

2. Rættindi sambært sáttmála

2.1 Fráboðan

Kvinnan skal boða arbeiðsgevara sínum frá í minsta lagi 3 mánaðir, áðrenn hon er sett at eiga.

Vantandi fráboðan kann í einstøkum førum vera mett sum brot á trúfestisskylduna. Vanliga avleiðingin av broti á trúfestisskylduna verður í hesum føri helst átala ella ávaring.

Hevur arbeiðsgevari ætlanir um at seta tiltøk í verk vegna ov seina fráboðan, skal hann hava í huga øvutu próvbyrðuna í § 6 í javnstøðulógini, ið merkir, at arbeiðsgevarin skal prógva, at tiltøkini ikki eru grundað á viðurskipti í sambandi við viðgongu og barnsburð.

2.2 Barnakonukanning

Frávera í sambandi við barnakonukanning er loyvd sambært barsilslógini og er haraftrat alment at meta sum lógligt forfall uttan lønarmiss.

2.3 Vanligt barsilsfarloyvi

Kvinna hevur rætt til fulla løn, tá ið hon verður óarbeiðsfør vegna viðgongu. Henda rætt fær hon í fyrsta lagi 8 vikur, áðrenn hon er mett at eiga og í 24 vikur samanlagt.

Um hugtakið "óarbeiðsføri", sí 2.4.

Um hugtakið "full løn", sí 2.16.

Vikurnar skulu nýtast samanhangandi og teljast frá tí, at kvinnan er óarbeiðsfør – ella í seinasta lagi, tá ið hon hevur átt - og 24 vikur fram.

Kvinnan hevur rætt - men ikki skyldu - til at fara frá arbeiði við løn, tá ið hildið verður, at 4 vikur eru eftir til barnsburð.

Dømi: Er hon óarbeiðsfør 8 vikur fyri, hevur hon rætt til 16 vikur eftir mettan barnsburð.

Er hon óarbeiðsfør 4 vikur fyri, hevur hon rætt til 20 vikur eftir mettan barnsburð.

Eftir at tíðarskeiðið á 24 vikur er lokið, hevur kvinnan rætt til barsilsfarloyvi í 6 samanhangandi vikur við ongari løn og kann eftir umsókn sambært avvarðandi sáttmála fáa antin 5 ella 6 mánaðir barsilsfarloyvi uttan løn aftrat tí.

Haraftrat ber til hjá mammuni at býta vikurnar eftir viku 14 við pápan, sí 2.6.

Tíðarskeiðið til og við viku 14 er eitt verndartíðarskeið fyri mammuna, ið er grundað á tørvin hjá mammuni at vera um barnið. Verndartíðarskeiðið merkir, at mamman kann hava betri starvsrættindi enn pápin í hesum tíðarskeiði, sí 2.6.

2.4 Óarbeiðsføri

Óarbeiðsføri er ikki nærri útgreinað í sáttmálunum og merkir á almennum grundarlagi, at viðkomandi ikki er førur fyri at arbeiða.

Tá ið einki annað greitt er ásett í sáttmála, má nágreiniliga merkingin av óarbeiðsføri sum meginreglu greiðast av einum lækna. Læknin hevur møguleika eitt nú at staðfesta fult óarbeiðsføri og partvíst óarbeiðsføri.

Arbeiðsgevari kann krevja læknávátan fyri at fáa staðfest óarbeiðsføri, sí 2.8, tó ikki tá ið 4 vikur ella færri eru eftir til mettan barnsburð.

2.5 Serligt sjúkrafarloyvi

Kvinnan kann sum meginregla fáa sjúkrafarloyvi við fullari løn, vísir læknávátan, at tað fyri fostur ella hana sjálva stendst heilsuvandi av at vera til arbeiðis.

2.6 Páparfarloyvi

Pápin hevur sambært sáttmálunum einans rætt til ólönt farloyvi í ein mánað í sambandi við barnsburð.

Eftir dómin í Føroya Rætti tann 21. juni 2010, mál nr. BS 485 / 2009, samanborið við dómin í Eystara Landsrætti tann 7. november 2012, mál nr B-2889-11, er hesin rættur til barsilsfarloyvi víðkaður.

Omanfyri nevndu dómar taka støði í, at tíðarskeiðið frá óarbeiðsføri vegna barnsburð til og við 14. viku eftir barnsburð, er viðurkent sum eitt verndartíðarskeið fyri mammuna og er grundað á serliga tørvin hjá henni at vera um barnið. Í verndartíðarskeiðnum er líkskaparreglan ikki galdandi og loyvt er, at mamman hevur betri lønar- og setanartreytir enn pápin.

Tíðarskeiðið eftir 14. viku er hinvegin fevnt av líkskaparregluni og mismunur vegna kyn er ikki loyvdur. Tað merkir, at eftir 14. viku hevur pápin eins góðan rætt til løn og barsilsfarloyvi sum mamman, tó ikki samstundis.

Dømi: Pápin og mamman býta barsilsfarloyvi við løn.

Verndartíðarskeiðið hjá mammuni byrjar í fyrsta lagi frá óarbeiðsføri vegna barnsburð og til og við 14. viku.

Mamman ger av at fara í barsilsfarloyvi 4 vikur fyri mettan barnsburð og tí verður hennara verndartíðarskeið 18 vikur (4+14), føðir hon sama dag, sum hon er mett.

Í hesum føri eru 6 vikur eftir aftaná viku 14, ið foreldrini kunnu býta sínámillum.

Pápin fær í hesum føri løn í mesta lagi 6 vikur við løn.

Pápin og mamman ikki barsilsfarloyvi við løn samstundis

Mamman og pápin kunnu ikki vera í barsilsfarloyvi samstundis við løn.

Mamman og pápin í barsilsfarloyvi samstundis

Pápin kann fáa barsilsfarloyvi í upp til 4 vikur. Eru hesar vikur innan fyri tær fyrstu 14 vikurnar, fær pápin barsilspening, meðan mamman fær løn. Eru vikurnar seinni, kann pápin fáa barsilspening, men hann kann fáa løn eftir sáttmála sínum hesar 4 vikurnar.

Pápin ongan rætt til barsilsfarloyvi við løn

Er mamman í barsilsfarloyvi við løn í 24 vikur, er eingin løn eftir til pápan. Tó kann hann hava rætt til barsilspening.

Pápin rætt til barsilsfarloyvi við løn til fulnar

Doyr mamman ella gerst hon álvarsliga sjúk, hevur pápin sambært barsilslógini rætt til barsilsfarloyvi og barsilspening. Pápin hevur tó rætt til barsilsfarloyvi í 52 vikur og barsilspening í 40 vikur.

Sum nevnt omanfyri er ikki longur loyvt at gera mun á mammuni og pápanum uttan fyri verndartíðarskeiðið hjá mammuni.

Er mamman deyð ella ikki før fyri at taka sær av barninum, fær pápin tey rættindi, ið mamman einsamøll hevði frammanundan.

Tí hefur pápin rétt til lön í 24 vikur, doyr mamman ella er hon ekki før fyri at taka sær av barninum.

2.7 Ættleiðing

Flestu sáttmálar hjá Fíggjarmálaráðnum hava hesa ella líknandi áseting: "*Ættleiðir starvsfólk barn, fær hon eftir umsókn tænastrúfrí upp í 24 vikur við lön*".

Vísandi til 2.6 er rætturin til ættleiðingarfarloyvi í sáttmálunum nú víðkaður.

Í sambandi við ættleiðing er einki verndartíðarskeið at hugsa um, og tí heldur ikki loyvt mammuni at hava betri starvsrættindi enn pápanum.

Eru bæði foreldrini fevnd av sáttmála við slíkari áseting, hava tey eftir sáttmálunum rétt til 24 vikur ættleiðingarfarloyvi við fullari lön, sí 2.16, at býta millum sín.

Haraftrat hava foreldrini rættindi í barsilslógini.

2.8 Læknaváttan

Krevur arbeiðsgevarin læknaváttan, er mannagongdin tann, at starvsfólkið vendir sær til sín egna lækna, ið útvegar læknaváttan, ið arbeiðsgevarin rindar fyri.

2.9 Sjúka og óarbeiðsføri fyri barnsburð

Sjúka ella óarbeiðsføri fyri barnsburð er at meta sum lógligt forfall. Sum sagt í 2.3, byrjar barsilsfarloyvið við lön, tá ið kvinnan gerst óarbeiðsfør vegna viðgongu. Gerst kvinnan sjúk av øðrum ávum enn viðgongu, verður sjúkan at meta sum vanlig sjúka við rætti til lön undir sjúku.

Dømi: Kvinnan verður sjúk 10 vikur fyri barnsburð (av øðrum orsökum enn viðgongu) og er sjúk til 4 vikur eru eftir til barnsburð. Hesar 6 vikurnar fær hon lön undir sjúku, og fer aftur til arbeiðis. Tá ið hon síðan, til dømis 3 vikur seinni gerst óarbeiðsfør vegna viðgongu, fer hon í barsilsfarloyvi við lön í 24 vikur tilsamans (1 vika fyri og 23 vikur eftir føðing).

Gjørt skal verða vart við, at eru tvey slík tíðarskeið samanhangandi, kann tað vera trupult at áseta, nær sjúka av øðrum ávum enn viðgongu skiftir til at vera óarbeiðsføri vegna viðgongu. Óarbeiðsføri vegna viðgongu tekur burtur av teimum 24 vikunum, meðan sjúka av øðrum ávum enn viðgongu tekur ikki av teimum 24 vikunum. Tó eru altíð minst 16 vikur eftir við lön eftir barnsburð.

Arbeiðsgevarar eiga at geva sær far um henda spurning.

Er talan um viðgongutreytaða sjúku ella viðgongutreytað óarbeiðsføri, kann arbeiðsgevarin eisini søkja um endurgjald frá Barsilsskipanini fyri tað tíðarskeiðið, tá ið mett verður, at 8 vikur eru eftir til føðing. Viðvíkjandi læknaváttan sí 2.4.

2.10 Sjúka eftir barnsburð

Sjúka leingir ekki um barsilsfarloyvistíðarskeiðið. Tað merkir, at ein kvinna við sáttmálaásettum rætti til løn í barsilsfarloyvi, ið t.d. fer í barsil 8 vikur fyri barnsburð og verður sjúk í 4 vikur eftir barnsburð, ikki fær rætt til barsilsfarloyvi við løn langt við 4 vikum upp í 28 vikur tilsamans.

2.11 Sjúka eftir barsilsfarloyvi

Er starvsfólkið óarbeiðsført vegna sjúku, tá ið tað skal byrja aftur í arbeiði, verður henda sjúka ikki mett sum sjúka í sambandi við viðgongu ella barnsburð, men sum vanlig sjúka.

Í einari møguligari uppsagnartilgongd seinni skulu einans teir sjúkradagar, ið eru aftaná barsilsfarloyvið, teljast við í samlaðu fráveruna hjá starvsfólkinum.

2.12 120-daga reglan

Er avtala gjørd um, at uppsøgn kann fremjast eftir 120 sjúkradagar, skulu sjúkradagar, ið hava samband við viðgongu og barnsburð, ikki verða taldir við.

2.13 Viðgerð fyri gitnaðarføri

Hevur starvsfólkið fráveru vegna kanningar og viðgerð í sambandi við gitnaðarføri, ella verður tað skurðviðgjørt fyri okkurt órættvorðið, ið forðar fyri viðgongu, er hetta bara at meta sum lógligt forfall, eru viðurskiftini av lækna mett sum sjúka.

Eru viðurskiftini mett sum sjúka, hevur starvsfólkið sum meginreglu rætt til løn undir sjúku.

Starvsfólk, ið eru í viðgerð fyri gitnaðarføri, eru vard av javnstøðulógini móti uppsøgn, sí 2.23.

Eru viðurskiftini ikki mett sum sjúka, er ivasamt, um løntakari hevur rætt til løn undir slíkari fráveru. Í hesum føri og av tí at slík mál lutfalsliga eru óroynd í dómsvenju, verður mælt til, at arbeiðsgevarar venda sær til Fíggjarmálaráðið við slíkum málum.

2.14 Barn á sjúkrahúsi

Í sáttmálunum við *Heilsurøktarafelagið* og *Felagið Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar* er ásett, at liggur barnið á sjúkrahúsi, og mamman fer aftur til arbeiðis, áðrenn farloyvið er úti, hevur hon rætt til at brúka írestandi farloyvið seinni. Tó krevst fyri at brúka hetta farloyvið seinni, at barnið er útskrivað innan 6 mánaðir eru farnir síðan barnsburðin.

2.15 Misføðing ella barnið doyr

Tað veldst um eina læknaliga meting, um talan er um barnsburð, har barnið doyr, ella um misføðing.

Er talan um misføðing, verður munur ikki gjørdur á, um misføðingin er fosturtøka (provokeret abort), ella um hon er óbiðin (spontan abort).

Frávera í sambandi við misføðing er lógligt forfall og gevur sum meginregla rætt til løn undir sjúku.

Verður misføðingin mett sum barnsburður, hava foreldrini somu rættindi, sum var barnið livandi.

2.16 Løn

Hugtakið "løn" verður sum meginregla skilmarkað eins, sama um talan er um løn undir sjúku, løn undir frítíð ella løn undir barsil.

Í sáttmálunum við Fíggjarmálaráðið er galdandi, at starvsfólk fáa fulla løn, nýta tey rætt sín til barsilsfarloyvi.

Full løn fevnir fyrst og fremst um:

- Føstu lønina
- Viðbøtur – varandi og fyribils – ið verða latnar við einari fastari mánaðarligari upphædd
- Møgulig eftirlønargjöld

Haraftrat kunnu broytiligar viðbøtur, t.e. viðbøtur, ið ikki verða latnar við einari fastari mánaðarligari upphædd, eisini vera fevndar av fullu lønini.

Hesar broytiligu viðbøtur kunnu t.d. vera:

- Viðbót fyri ólagaliga arbeiðstíð
- Viðbót fyri ólagaligan starvshátt
- Reiðiviðbót.

Treytin fyri at broytilig viðbót verður íroknað sum partur av vanligu lønini hjá starvsfólkinum er, at viðbótin støðugt er væntandi.

Viðbótin er mett sum støðugt væntandi, er ein av niðanfyrirstandandi treytum lokin:

- Starvsfólkið sambært sínum setanarbrævi nágreiniliga er sett til arbeiði, ið gevur rætt til broytiliga viðbót og í roynd og veru útinnir hetta arbeiði.
- Starvsfólkið regluliga og leingi – í minsta lagi ½ ár – í roynd og veru hevur útint tílíkt arbeiði.

Gjald fyri yvirarbeiði og meirarbeiði annars, skal ongantíð roknast upp í vanligu lønina. Hetta sjálvt um starvsfólkið leingi hevur fingið gjald fyri yvir- og meirarbeiði, og at hetta gjald meir ella minni støðugt hevur verið væntandi.

Veitingar fyri ymsar útreiðslur, eitt nú ferða-, tíma- og dagpengar, skulu ongantíð roknast upp í vanligu lønina.

2.17 Skiftandi vaktir

Tá ið 8 vikur eru eftir til føðing, kann arbeiðsgevarin umleggja vaktarskipanina soleiðis, at kvinnan sleppur undan kvøldvaktum og náttarvaktum, heilt ella partvíst.

Kvinnan skal tá varðveita lönina, sum varð vaktarskipanin ikki lögð um.

Sí "Rundskriv um barnakonur, sum arbeiða í skiftandi vaktum" á www.fmr.fo

2.18 Avspákan

Avspákan kann til dømis verða vunnin sum samsýning um kvøldið og um náttina: eitt nú 3 tímar frí fyri hvørjar 40 tímar í kvøldvakt.

Barsilsfarloyvi er lógligt forfall og tí verður avspákan vunnin, sum var viðkomandi til arbeiðis, treytað av, at avspákanin er støðugt væntandi, sí 2.16.

Avspákan, ið av røttum skuldi verið avgreidd í tíðarskeiðinum, tá ið starvsfólkið er í barsilsfarloyvi, verður ikki givin av nýggjum.

Dømi: Starvsfólk, ið arbeiðir 40 tímar kvøldvakt, vinnur sær 3 tímar í avspákan.

Starvsfólkið er í barsilsfarloyvi ta vikuna, arbeitt skuldi verið í kvøldvakt, men vinnur avspákan undir lógligum forfalli og hevur tí rætt til teir 3 frítímarnar.

Starvsfólkið er hinvegin eisini í barsilsfarloyvi vikuna, tá ið teir 3 frítímarnir skuldu avspákast, og tí falla teir burtur.

Avspákan er í tílíkum føri bæði vunnin og mist undir lógligum forfalli og verður ikki givin av nýggjum.

2.19 Frítíð

Frítíð við lön verður vunnin, tá ið starvsfólk er í barsilsfarloyvi við lön. Frítíð við lön verður hinvegin ikki vunnin, tá ið starvsfólk er í barsilsfarloyvi við ongari lön.

Barsilsfarloyvi er haraftrat ein frítíðarforðing, ið merkir, at arbeiðsgevarin ikki kann krevja, at frítíðin skal verða hildin, meðan starvsfólkið er í barsilsfarloyvi. Tó kann frítíðin verða hildin, vil starvsfólkið tað. Verður frítíðin ikki hildin, hevur starvsfólkið rætt til aðra frítíð.

Dømi: Eigur kvinnan, áðrenn frítíðin skal haldast, hevur hon rætt til aðra frítíð.

Eigur kvinnan, tá ið hon er farin í frí, hevur hon, vegna hesar serligu umstøður, rætt at halda írestandi frítíðina seinni.

2.19.1 Summarfrítíð hjá lærarum

Sambært áseting í sáttmálunum við *Føroya Lærarafelag og Musikk lærarafelag Føroya*, har summarfrítíðin er fóst, er tað galdandi, at fellur partur av teimum 24 vikunum í barsilsfarloyvinum í summarfrítíðini, verður barsilsfarloyvið langt samsvarandi.

Tó kann barsilsfarloyvið ikki leingjast meiri enn 5 vikur.

Hóast ásetingin bara er at finna í hesum báðum sáttmálum, metir Fíggjarmálaráðið, at hetta er eisini galdandi á almennum grundarlagi fyri teir lærarar, ið fevndir eru av øðrum sáttmálum.

2.20 Eftirlønargjald

Sáttmálaásett eftirlønargjald verður goldið, tá ið starvsfólk er í barsilsfarloyvi við løn.

Arbeiðsgevarin rindar ikki eftirlønargjald, tá ið starvsfólk er í barsilsfarloyvi við ongari løn.

2.21 Starvsaldur

Starvsaldur verður vunnin, bæði tá ið starvsfólk er í barsilsfarloyvi við løn og við ongari løn.

Sambært § 5, jb. § 4 í barsilslógini verður tíðarskeiðið, tá ið starvsfólkið er í barsilsfarloyvi, roknað sum vanlig arbeiðstíð, tá ið starvsaldurin skal roknast og ikki kann víkjast frá hesum til bága fyri starvsfólkið, sí 1.3.

2.22 Aftur í arbeiði

Starvsfólk, ið koma aftur úr barsilsfarloyvi, hava eftir sáttmálunum antin rætt til at byrja aftur í starvinum, ið tey høvdu frammanundan ella í einum í tign og innihaldi sambæriligum starvi.

Arbeiðsgevarin hevur tó, sum liður í leiðslurætti sínum, altíð loyvi at fremja ávísar broytingar í starvsviðurskiftunum hjá starvsfólkinum. Eigur starvsfólkið at tola slíkar broytingar í vanligum førum, eiga broytingarnar eisini at verða toldar í serligum førum, eitt nú tá starvsfólkið hevur nýtt rætt sín til barsilsfarloyvi.

Eru broytingarnar av týðandi slagi ella eru uppsagnarstig tikin, hevur tað týdning, um avgerðin um hetta er tikin í barsilsfarloyvinum, ella um hon er tikin, tá ið viðkomandi er komin aftur í arbeiði.

Er avgerðin tikin í barsilsfarloyvinum, skal arbeiðsgevarin prógva, at avgerðin um týðandi broytingar ella avgerðin um uppsøgn er ikki grundað á barsil ella viðgongutíð.

Er avgerðin tikin, tá ið viðkomandi er komin aftur til arbeiðis, er próvbyrðan býtt millum partarnar.

Hetta merkir, at starvsfólkið fyrst skal vísa á tær veruligu umstøðurnar, ið geva orsök at halda, at beinleiðis ella óbeinleiðis mismunur er framdur. Arbeiðsgevarin skal síðan prógva, at líksskaparreglan er ikki brotin.

2.23 Uppsøgn

Javnstöðulógin verjir bæði foreldrini móti uppsøgn, ið beinleiðis ella óbeinleiðis er grundað á viðgongutíð ella barnsburð.

Lógin forðar ikki fyri, at arbeiðsgevari sigur starvsfólk úr starvi, er uppsøgnin grundað á onnur viðurskifti enn viðgongutíð og barnsburð. Verður starvsfólk sagt upp, er próvbyrðan øvut og arbeiðsgevarin skal tí prógva, at slík onnur viðurskifti eru sakliga grundað.

Viðvíkjandi uppsøgn, framd eftir at starvsfólkið er komið úr barsilsfarloyvi, sí 2.22 og 2.11. Sí annars "Vegleiðing um uppsøgn" á www.fmr.fo.

3. Rættindi sambært barsilslógini

Hesin partur skal takast við tí fyrivarni, at tað er Barsilsskipanin, ið fyrisitur, tulkar og tekur avgerðir í sambandi við barsilslógina. Tó metir Fíggjarmálaráðið, at viðurskifti eru í barsilslógini, ið arbeiðsgevarin skal hava í huga. Hesi eru tí í stuttum tikin við í hesa vegleiðing, soleiðis sum tey eru í september 2016. Eru ivamál um barsilslógina, skal arbeiðsgevarin venda sær til Barsilsskipanina, men hann skal venda sær til Fíggjarmálaráðið við ivamálum um sáttmálaásetingar.

3.1 Fráboðan

Mamman skal boða arbeiðsgevara sínum frá, nær hon kann byrja at arbeiða aftur. Tað skal verða gjørt innan 8 vikur eftir barnsburð.

Pápin skal í vanligum førum í seinasta lagi 4 vikur frammanundan, at hann ætlar sær at verða burtur frá arbeiði, boða arbeiðsgevara sínum frá tí.

Somu fráboðanarskyldur eru galdandi fyri foreldur, ið ættleiða.

3.2 Vanlig rættindi framman undan barnsburði

Kvinna hevur rætt til barsilsfarloyvi og barsilspening, tá ið 4 vikur eru eftir til barnsburðin.

Hevur kvinnan fingið ásett ein dag fyri keisaraskurð, hevur hon rætt til barsilspening, tá ið 4 vikur eru eftir til skurðviðgerðina.

Eigur kvinnan, áðrenn hon er sett, hevur hon ikki rætt til barsilspening fyri "írestandi" tíðarskeiðið.

Dømi: Fer kvinnan í barsilsfarloyvi 4 vikur, áðrenn hon er sett at eiga, men eigur longu, tá ið 2 vikur eru farnar, hevur hon rætt til barsilspening í 2 vikur + tær 40 vikurnar eftir barnsburðin.

Gongur kvinnan yvir tíðina, hevur hon eisini rætt til barsilspening fyri hetta tíðarskeiðið.

Dømi: Fer kvinnan í barsilsfarloyvi 4 vikur, áðrenn hon er sett at eiga, men gongur 2 vikur yvir tíðina, hevur hon rætt til barsilspening í hesar 6 vikurnar + tær 40 vikurnar eftir barnsburðin.

3.3 Serlig rættindi framman undan barnsburði

Kann kvinnan við læknaváttan prógva, at frávera er neyðug vegna heilsuvanda fyri hana ella ófødða barnið, hevur hon rætt til barsilsfarloyvi, tá ið 13 vikur eru eftir til barnsburðin og rætt til barsilspening, tá ið 8 vikur eru eftir til barnsburðin. Arbeidsgevarin rindar læknaváttanina. Læknaváttanir fyri tíðarskeiðið 8 til 4 vikur fyri mettan barnsburð rindar barsilsskipanin.

3.4 Vanlig rættindi eftir barnsburð

Eftir barnsburðin eru tær fyrstu 14 vikurnar eitt verndartíðarskeið fyri mammuna. Barsilspeningurin og barsilsfarloyvið, ið mamman hevur rætt til í hesum tíðarskeiði, kann ikki býttast við pápan.

Eftir barnsburðin hevur pápin rætt til barsilsfarloyvi og barsilspening í 4 vikur, ið skulu nýtast innan 44 vikur eftir barnsburðin.

Eftir 14. viku hava foreldrini 38 vikur av barsilsfarloyvi at býta sínámillum. Hetta barsilsfarloyvið kann ikki nýtast av báðum í senn og skal haraftrat nýtast innan 52 vikur eru farnar síðan barnsburðin.

Eftir 14. viku hevur mamman rætt til barsilspening í 26 vikur, ið skulu nýtast innan 44 vikur eftir barnsburðin. Hesar 26 vikurnar av barsilspeningi kunnu eftir avtalu býttast við pápan. Fær pápin sostatt lut í barsilspeninginum, er treytin samstundis tann, at mamman ikki er frá arbeiði við løn ella hevur søkt um barsilspening í sama tíðarskeiði. Hon kann tó vera í feriu við løn.

Fáa foreldrini 2 børn ella fleiri undir sama barnsburði, verða 4 vikur lagdar aftrat teimum 26 vikunum, sum foreldrini kunnu býta sínámillum.

Verður barn føtt ov tíðliga t.e. fyri 32. viku í viðgonguni, verða 8 vikur lagdar aftur at teimum 26 vikunum, sum foreldrini kunnu býta sínámillum.

3.5 Serlig rættindi eftir barnsburð

Er mamman einsamøll við barninum, hevur hon rætt til tann barsilspeningin, ið serliga er ætlaður pápanum.

Einsamøll merkir, at foreldrini eru ikki í parlagi.

Treytin fyri tí er, at pápin ikki samstundis er frá arbeiði við løn í sama tíðarskeiði.

Foreldrini kunnu tó avtala sínámillum, í hvønn mun tey vilja, at hetta býti av barsilspeninginum skal vera galdandi.

Sama er galdandi, er pápin einsamallur við barninum.

Dømi: Mamman ávikavist pápin fær eftir barnsburðin barsilspening í 14 vikur + 26 vikur + 4 vikur = 44 vikur samanlagt.

Doyr mamman, ella læknaváttan staðfestir, at mamman vegna álvarsliga sjúku ikki er før fyri at taka sær av barninum, hevur pápin rætt til barsilspening í 40 samanhangandi vikur eftir barnsburðin og barsilsfarloyvi í 52 vikur eftir barnsburðin.

Eigur mamman deyðføtt barn, ella doyr barnið, varðveitir mamman sín vanliga rætt til barsilspening. Tó er tað galdandi, at mamman einsamøll hevur rætt til barsilspening frá barnsburði til og við viku 40 eftir barnsburð. Til ber sostatt ikki at býta barsilspeningin við pápan eftir viku 14. Pápin hevur tó vanligan rætt til barsilspening í 4 vikur eftir barnsburð.

Ein treyt fyri rættin til barsilspening er, at lækni metir, at talan er um barnsburð og ikki misføðing (abort).

3.6 Ættleiðing

Foreldrini hava samanlagt rætt til barsilsfarloyvi í 56 vikur. Tey hava rætt til barsilspening tilsamans í 48 vikur, eftir at tey hava fingið barnið og upp til 4 vikur í part, áðrenn tey hava fingið barnið.

Tó kunnu foreldrini innan fyri tær fyrstu 44-48 vikurnar eftir, at tey hava fingið barnið, fáa barsilspening og barsilsfarloyvi í 4 vikur, ið kann nýtast í senn.

Rætturin til barsilsfarloyvi og barsilspening er treytaður av, at ættleiðingarmyndugleikin frammanundan hevur avgjørt, at foreldrini, annað ella bæði, skulu vera heima í sambandi við, at tey fáa barnið.

3.7 Treytir fyri at fáa barsilspening

Starvsfólk hava rætt til at søkja barsilspening, hava tey fastan bústað í Føroyum umframt fulla skattskyldu í Føroyum tá ið barsilsfarloyvið byrjar. Harafrat er tað ein treyt, at starvsfólkið hevur havt A-inntøku, ið kann nýtast sum grundarlag undir barsilspeninginum.

3.8 Umsókn um barsilspening: Arbeidsgevari

Arbeidsgevari hefur rætt til at sækja endurgjald fyri lön undir barsilsfarloyvi í tann mun, hann rindar A-inntøku í sambandi við barsilsfarloyvi.

Fyri arbeidsgevarar hjá landinum er tað haraftrat ein treyt fyri at fáa endurgjald fyri lön undir barsilsfarloyvi, at avloysari verður settur fyri tann, ið fer í barsilsfarloyvi, smb. § 15 a í barsilslógini.

3.9 Umsóknarfreist, umsókn og skjalprógv

Starvsfólk skal sækja um barsilspening innan 6 mánaðir eftir barnsburð ella 6 mánaðir eftir, at foreldur hava fingið ættleitt barn.

Er umsóknin ikki latin innan hesa freist, fellur rætturin til barsilspening burtur.

Arbeidsgevari, ið hefur rætt til endurgjald fyri lön undir barsilsfarloyvi, skal halda somu freist.

Viðvíkjandi sjálvari mannagongdini í sambandi við umsóknina og skjalprógvum til hesa, verður víst til Barsilsskipanina www.barsil.fo

3.10 Støddin á barsilspeninginum

Barsilspeningurin verður sum meginregla roknaður eftir miðal A-inntøkuni seinastu 12 mánaðirnar, roknað frá degnum fyri, at fráveran byrjar og 12 mánaðir aftur. Verður seinasta lønin útgoldin eftir, at barsilsfarloyvið er byrjað, kann starvsfólkið senda Barsilsskipanini avrit av seinasta lønarseðilinum og sostatt fáa lønina tikna við í útrokningargrundarlagið undir barsilspeninginum. Barsilspeningurin er 100% av útrokningargrundarlagnum, tó ongantíð meiri enn 25.000 kr. um mánaðin.

3.11 Á arbeidsmarknaðinum styttri enn 12 mánaðir

Hevur starvsfólkið beint undan barsilsfarloyvinum verið á arbeidsmarknaðinum styttri enn 12 mánaðir, verður barsilspeningurin roknaður við grundarlagi í tí tíðarskeiðinum. Barsilspeningurin verður tá funnin við at býta við øllum døgnum í arbeidstíðarskeiðnum.

Dømi: Hevur starvsfólkið verið á arbeidsmarknaðinum í 4½ mánað, verður støddin á barsilspeninginum funnin við at býta inntøkuna við 4,5.

Hevur starvsfólkið verið á arbeidsmarknaðinum í styttri enn 3 mánaðir, verður tíðarskeiðið tó altíð býtt við 3 mánaðum. Tað merkir, at hevur starvsfólkið verið á arbeidsmarknaðinum í 1 mánað, verður lønin býtt við 3.

3.12 Frítíðarløn

Frítíðarløn verður fingin av barsilspeninginum. Hon verður funnin við at býta barsilspeningin, áðrenn hann verður útgoldin, við 1,12. Tann einaferð ásetti barsilspeningurin er galdandi sum útrokningargrundarlag fyri frítíðarlønini í øllum tíðarskeiðinum, barsilsfarloyvið varir.

Dømi: Upphæddin á barsilspeninginum er 10.000 kr.
10.000 býtt við 1,12, t.e. 8.929 kr. verða goldnar út sum barsilspeningur og 1.071 kr. verða rindaðar sum frítíðarløn eftir frítíðarlógini. Frítíðarlønin verður flutt í Frítíðargrunnin, og verður útgoldin 1. mai árið eftir.

Fyri arbeiðsgevaran verður ikki rindað fyri frítíð við løn, frítíðarískoyti og frítíðarløn, sum starvsfólkið í barsilsfarloyvistíðarskeiðinum vinnur sær rætt til eftir frítíðarlógini.

3.13 Lutvís úr arbeiði

Fer starvsfólkið bara lutvíst úr sínum arbeiði, verður grundarlagið undir útrokningini viðv. barsilspeningi lækkað samsvarandi. Til dømis um viðkomandi arbeiðir niðursetta tíð.

Hevur starvsfólkið fleiri enn eitt arbeiði, ber til at fara í farloyvi úr einum arbeiði og samstundis vera til arbeiðis í øðrum. Í hesum førum verður inntøkan frá teimum størvum, ið starvsfólkið ikki er í farloyvi frá, tikin burtur úr útrokningargrundarlagnum undir barsilspeninginum. Arbeiðsgevarin skal í hesum sambandi vátta, at starvsfólkið veruliga heldur fram í starvinum.

Fyri arbeiðsgevaran, ið skal søkja endurgjald fyri løn undir barsilsfarloyvi fyri starvsfólkið, merkir hetta sostatt, at støddin á endurgjaldinum lækkar vegna lækkaða útrokningargrundarlagi.

3.14 Tekur upp nýtt arbeiði

Er starvsfólkið í barsilsfarloyvi, men tekur upp nýtt arbeiði og vinnur sær A-inntøku í sama tíðarskeiði, verður barsilspeningurin skerdur. Tó kann barsilspeningurin ikki verða skerdur meiri enn støddina á útgjaldinum frá Barsilsskipanini um dagin.

Tekur starvsfólkið upp nýtt arbeiði og vinnur sær B-inntøku, elvir hetta ikki til skerjing í barsilspeninginum.

Dømi: Um starvsfólkið fær 500 kr. í A-inntøku og útgjaldið frá Barsilsskipanini er 400 kr., verður skerjingin 400 kr.

Fyri arbeiðsgevaran merkir tað, at tekur starvsfólkið upp A-inntøkugevandi arbeiði, meðan arbeiðsgevarin fær endurgjald, verður endurgjaldið hjá arbeiðsgevaranum skert á sama hátt.

3.15 Fleiri arbeiðsgevarar

Rinda fleiri arbeiðsgevarar lön til sama starvsfólk, ið er í barsilsfarloyvi, og verður endurgjaldið ikki fult til hvønn teirra, verður endurgjaldið roknað við at býta mánaðarlønina frá arbeiðsgevaranum við mánaðarlønirnar frá øllum arbeiðsgevarum faldað við 25.000.

3.16 Flyting til Føroya og úr Føroyum

Starvsfólk, sum flyta millum Norðurlond, varðveita sambært norðurlendskari konvensjón annaðhvørt rættin til barsilspening ella rættin at taka útrokningargrundarlagið við sær.

Hevur starvsfólk, ið er flutt til Føroya, rætt til barsilspening úr øðrum landi, hevur starvsfólkið ikki samstundis rætt til barsilspening úr Føroyum.

Starvsfólk, ið flyta til Føroya úr øðrum londum enn Norðurlondum, hava ikki rætt til barsilspening, uttan so at starvsfólkið seinastu 12 mánaðirnar undan barsilsfarloyvinum hevur skjalprógvaða A-inntøku úr Føroyum.

Rættarstöðan hjá starvsfólki, sum flytur til land uttan fyri Norðurlond, er ikki greið. Eru spurningar tí viðvíkjandi, er at venda sær til Samferðslumálaráðið.

3.17 Fráboðanarskylda

Starvsfólk hava skyldu til at boða Barsilsskipanin frá øllum broytingum, ið kunnu hava týdning fyri barsilspeningin, t.d. um starvsfólkið flytur av landinum ella fer til arbeiðis.

Brot á hesa skyldu kann elva til, at útgoldin barsilspeningur verður kravdur inn aftur.

Hevur arbeiðsgevari rætt til at søkja endurgjald fyri lön undir barsilsfarloyvi, skal hann somuleiðis boða Barsilsskipanini frá øllum broytingum, ið kunnu hava týdning fyri endurgjaldið, t.d. um starvsfólkið er farið úr starvi ella starvsfólkið fer til arbeiðis í tíðarskeiðinum, barsilsfarloyvið varir.

□